

CIUTAT

REVISTA DE PALMA

Maig 2022 Núm. 15

**El turisme
torna a Palma**

CIUTAT

REVISTA DE PALMA

Edita:

PALMA XXI

www.palmaxxi.com
info@palmaxxi.com

Ciutat és una publicació independent i plural que defensa la llibertat d'expressió. Les opinions expressades a les seves pàgines no són assumides necessàriament per Palma XXI, sinó que pertanyen als seus autors i autores, que en són responsables.

Direcció: Maria Reyeró i Juanjo Suárez

Consell assessor: Jaume Garau, Lluïsa Dubon i Climent Picornell

En aquest número han col·laborat: Jaume Garau, Climent Picornell, Maribel Alcázar, Ernest Cañada i Javier Vich.

Amb el suport de: **Fundació
Iniciatives del Mediterrani**

Imatge de portada: Jaime Reina.

EN AQUEST NÚMERO DE CIUTAT

Del sobreturisme a la crisi per tornar al punt de partida

Per Juanjo Suárez / Redacció *Ciutat*

04

Entrevista amb Ernest Cañada

Investigador postdoctoral UIB / membre d'Albasud

06

Entrevista amb Javier Vich

President de l'Associació Hotelera de Palma

09

Megacreuers a Palma: David contra Goliat

Maria Reyeró / Redacció *Ciutat*

11

Construir una ciutat en contra dels residents

Per Maribel Alcázar, FAVP

16

Establir límits per enfortir l'activitat turística

Per Juanjo Suárez / Redacció *Ciutat*

18

Assetjats

Per Jaume Garau, Palma XXI

04

Notícies de Ciutat

20

El futur de Palma: notícies de les entitats

21

La ressenya: Un turista en el mirall

Per Juanjo Suárez

22

Postals de Palma

Per Climent Picornell

23

EDITORIAL

2019 va ser l'any dels rècords turístics: gairebé 16 milions de turistes arribaven a l'arxipèlag, 12 milions només a Mallorca. Una xifra que multiplica per 12 la població total de l'illa. Davant el que per molts era una atrocitat sense cap ni peus, pel que comportava en termes d'impactes ambientals i socials, altres - la minoria que recull els beneficis de la indústria turística a les nostres illes- es fregaven les mans. S'havia aconseguit superar la crisi, una altra vegada més a la història de les Balears, a base de la recepta de "com més, millor". La festa va durar poc. El març del 2020 les previsions de nou creixement turístic a les portes de la setmana santa es van quedar congelades. Aquí i a tot el món, una pandèmia se'n duia per davant les expectatives d'un model, el basat en el turisme de masses, que no coneix límits. Però la natura n'hi va posar, i els mallorquins i mallorquines vàrem tenir aquell estiu l'illa per nosaltres, com només recordaven els nostres padrins i padrines.

Al llarg de 2020 es van succeir discursos, sobretot des de la societat civil, però també des de les institucions i fins i tot des d'alguna veu del sector hotelier, sobre la necessitat de pensar en un "canvi de model". La pandèmia havia demostrat, dramàticament, la fragilitat d'un sistema econòmic basat en una única activitat.

Amb l'arribada de les vacunes, la reducció dels contagis i l'aixecament progressiu de les restriccions sanitàries, aquest discurs es va anar apaivagant. La gent tenia ganes de viatjar, la classe mitjana que no havia perdut la feina havia pogut estalviar i acumular ganes de bauxa. I, sobretot, el sector turístic va començar a fregar-se novament les mans. És cert que, en una economia que depèn del turisme, la classe treballadora també va fer un alè, després de més d'un any passant penúries econòmiques.

Resultat: ens plantam al juny amb els carrers plens de turistes i creueristes, al port de Palma arriba estel·larment el creuer més gran del món, es succeeixen desgràcies provocades pel turisme d'excessos amb el qual es suposava es volia acabar... Si les previsions es compleixen, superarem les xifres de 2019.

Només la societat civil, de manera decidida, va continuar amb el *run-run* del "canvi de model". L'elefant al mig de la sala que ningú vol veure.

A aquest número de *Ciutat* volem fer visible aquest elefant. Donam espai a veus crítiques front aquest model de turisme de masses i destructiu, com l'investigador Ernest Cañada o la presidenta de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Palma, Maribel Alcázar. Però també hem volgut conèixer les valoracions del sector, a través de l'entrevista amb el president de l'Associació Hotelera de Palma.

Cercau un lloc tranquil, lluny del bullici dels carrerons de Palma per on deambulen els creueristes (i ja pels carrers de molts altres barris de Ciutat) i de les places plenes de terrasses fins altes hores de la matinada, i gaudiu de la lectura.

Del sobreturisme a la crisi per tornar al punt de partida

Per **Juanjo Suárez**
Redacció Ciutat

El número zero de la revista *Ciutat*, publicat allà pel mes de juny de 2020, es titulava "El fracàs de l'èxit". Esmentant una de les moltes llegendes al voltant de Joan March, aquella que deia que si els turistes deixaven de venir no hi hauria prou ametllers per penjar-se, recordàvem la desconfiança inicial dels mallorquins sobre l'activitat turística.

Tot i l'increment continuat del nombre de turistes i dels ingressos i beneficis (per alguns més que per altres), sembla que s'ha intentat mantenir aquesta por. Fins i tot en les temporades rècord, s'augurava un declivi o la reaparició de competidors de la conca mediterrània. Quan ja ningú pensava que el turisme podia fallar, ho va fer, i efectivament no hi havia prou ametllers, no per penjar-se, sinó per sostenir l'economia amb una activitat alternativa. L'èxit del turisme que tant enlluernava havia desembocat en un fracàs absolut.

L'evolució en els darrers anys

Segons es recull al document "De crisi en crisi", elaborat per la Fundació Iniciatives del Mediterrani, el 2014 el tràfic de l'aeroport de Palma ja tornava a ser més alt que el 2008. Es recuperaven els 11,5 milions d'arribades d'abans de la crisi. Xifres que ja no deixarien d'incrementar: 13 milions a 2016, 14,8 milions a 2019.

El turisme de creuers va seguir una evolució diferent, però igualment a l'alça. El 2008 arribaven al port de Palma prop de 800.000 creueristes, que l'any següent ja serien més d'1 milió i 485 bucs. Només l'any 2012 s'experimentaria una davallada (750 mil passatgers), i la tendència va seguir en augment fins als 1,7 milions de creueristes i 590 bucs de l'any 2019.

Aquell mateix any, hi havia a Palma 25.000 places d'oferta il·legal de lloguer turístic. Tot i que actualment és una pràctica prohibida a plurifamiliars, encara es troben més de 300

allotjaments disponibles a internet.

Al mateix temps, hem vist com l'augment en el nombre de turistes no es traduïa en un increment de la qualitat de vida dels residents. De fet, segons el Cercle d'Economia de Mallorca, Balears és la comunitat autònoma amb menor creixement del PIB per càpita des de l'any 2000 i està molt per davall del creixement mitjà. Balears va passar de ser la primera al rànquing de PIB per càpita l'any 1986, a la setena l'any 2010 (una posició que no ha millorat en l'actualitat). De fet, comparativament, Balears és la comunitat autònoma on el PIB per persona ha caigut més intensament, passant de ser quasi un 50% superior a la mitjana estatal l'any 1986, a situar-se a 2015 al nivell de la mitjana. En aquest període de temps, cada resident de Balears es va empobrir de mitjana un 30%.

Palma en temps de Covid

Com recordam, amb la declaració de l'estat d'alarma es varen

prohibir els desplaçaments i les connexions aèries varen quedar baix mínims. El port de Palma va estar 15 mesos sense creuers, sense que això tampoc no servís per fer els estudis necessaris com per reactivar l'activitat amb criteris ambientals, socials i econòmics.

L'aturada i crisi turística derivada de la pandèmia es va fer palesa especialment al centre històric, a conseqüència de l'alta especialització turística dels comerços i establiments de restauració de la zona. Dins de la crisi econòmica i social, es va produir un fenomen de reapropiació de l'espai públic per part dels veïnats. Habitualment ocupat per turistes o per establiments turístics, les places varen tornar a ser espai de trobada per als residents i els carrers principals varen tornar a ser la via més ràpida i senzilla per transitar pel barri.

Així, el fre a l'activitat turística va posar en evidència dos dels fenòmens que s'estan produint al centre històric: d'una banda, el

desplaçament dels residents i les interferències en la vida quotidiana a conseqüència del turisme massiu; i de l'altra, l'especialització turística i la dependència del client visitant en el teixit comercial del centre històric. Aquesta orientació turística dels comerços va en detriment tant dels veïnats, que no compten amb comerços de proximitat, com del teixit comercial en si mateix, en ser depenent del turisme i haver de definir la seva oferta en funció de les característiques del visitant. La manca de diversificació econòmica ha mostrat la fragilitat del sistema.

Era aquesta la recuperació?

Durant molt de temps es va xerrar d'una "nova normalitat" i de "sortir-ne millors". Després de dos anys, ara ja sense l'obligatorietat de la mascareta, la nova normalitat se sembla molt a l'anterior. El debat polític i ciutadà, els plans de reactivació, de regeneració i de circularitat, han confluït a la notícia dels 1,14 milions de turistes del mes d'abril

a Balears, assolint les xifres pre-pandèmia. D'aquesta manera, s'ha recuperat el 96% de turistes estrangers respecte a l'any 2019. Palma ha estat el tercer municipi de l'estat amb més turistes estrangers (146.000 turistes), només superat per Barcelona i Madrid. Segons la Secretaria d'Estat de Turisme, Balears lidera la recuperació de les reserves per viatjar a l'estiu amb un creixement del 2% sobre 2019 (l'any dels rècords).

Tornant a aquell número zero de la Revista *Ciutat*, allà ens qüestionàvem si seria possible el retorn del turisme de masses. Ja tenim resposta. En qualsevol cas, recuperem la conclusió d'aquell primer article d'ara fa dos anys, encara amb la mateixa incògnita: "Serem capaços de reconstruir un projecte que tenguí altres interessos que els de l'activitat turística? Una ciutat en la qual els interessos de les persones que hi vivim siguin la prioritat? Serà el nou projecte el fruit de l'esforç del diàleg i el consens?"

"La pèrdua de la ciutat com a espai compartit és creixent"

Ernest Cañada

Especialista en turisme des d'una perspectiva crítica, investigador post-doctoral a la UIB i membre d'Albasud, associació catalana especialitzada en investigació i comunicació per al desenvolupament, Ernest Cañada va visitar Palma recentment per participar amb una xerrada sobre el futur del turisme en aquests temps d'incertesa. convidat pel Fòrum de la Societat Civil. Parlem amb ell sobre el turisme urbà, els impactes sobre la vida dels residents i el "turisme de proximitat" com a escenari en el context actual.

A la ciutat de Palma, sobretot des del 2010, va començar a ser una destinació de turisme urbà. Com s'explica aquest auge del turisme a ciutats, fins i tot a destinacions on tradicionalment el producte turístic era de sol i platja?

El creixement del turisme urbà està molt lligat a una transformació global en les formes de producció i consum turístic que es produeix des dels anys 90: el pas de lògiques fordistes a postfordistes en l'àmbit turístic. Això vol dir que, si abans les empreses guanyaven per volum i concentraven l'activitat turística en uns espais molt determinats, on tothom feia més o menys el mateix, a partir d'un cert moment comencen a imposar-se noves formes de produir que es basen en la segmentació de l'oferta i la seva multiplicació i diversificació. En l'àmbit del consum implica la imposició d'una cultura de la diferenciació i distinció on el que té prestigi és l'experiència particular i específica. Els atractius turístics es multipliquen, uns amb més èxit que altres. Més enllà d'anar a un ressort on les activitats principals són el sol, la platja i la festa, es promouen coses molt diferents, fins i tot insòlites, com anar a visitar llocs que desapareixeran pel canvi climàtic o indrets on s'han produït massacres, o fins i tot la mateixa pobresa pot convertir-se en atractiu turístic.

En aquest context, el turisme surt dels espais tradicionals hotelers i s'escampa per tot arreu. Hi ha qui li troba gust en fer veure que per uns dies pot viure com un local. D'aquesta manera, el turisme urbà

Foto: Manu Mielniezuk / Diario de Mallorca.

adquireix un interès turístic que no havia tingut fins aleshores. A més, la crisi financera global de 2008 i la potenciació d'Airbnb i altres formes de capitalisme de plataforma, potencien les ciutats com a espais d'acumulació i reproducció del capital. I aquí és on ens trobem ara: després de l'aturada turística per la pandèmia de la COVID, la reactivació s'està fent a marxes forçades i torna el debat sobre els riscos d'aquesta dinàmica turística sobre algunes ciutats.

Foto: Juanjo Suárez.

Quins són els impactes nocius més habituals del turisme urbà sobre la vida dels residents?

Són prou coneguts i han estat molt ben documentats a diferents ciutats que han sofert un particular procés de turistificació: increment del preu de l'habitatge, augment del cost de la vida, contaminació acústica, apropiació privada d'espais públics progressivament mercantilitzats, massificació del transport urbà, pèrdua del teixit comercial d'ús quotidià o espais de la ciutat en els que la gent deixa d'anar-hi. La suma de tot plegat ha estat un procés de progressiu desplaçament d'una part de la població treballadora de les barriades centrals, cap a espais perifèrics.

A més, aquest procés de turistificació s'ha dut a terme sobre la base d'una desposseïció d'enormes dimensions. El capital turístic viu de parasitar l'Estat i els recursos públics, així com els béns comuns. Constantment pressionen per aconseguir que l'Estat financi les campanyes de promoció i comunicació o obres de modernització de les seves instal·lacions. I, per altra banda, ven com a atractiu tot allò que fem la gent a la ciutat, des de les activitats culturals o mostrar com a atractiu turístic la vida quotidiana de la gent. I per acabar-ho d'adobar el seu retorn social en termes fiscals és mínim: ni per la via del treball ni per les seves activitats econòmiques. I si a això li sumen un treball molt precaritzat en termes laborals, podem afirmar que aquesta aposta del capital turístic i immobiliari pel turisme urbà ens està sortint molt cara.

És possible potenciar el turisme urbà sense anar en contra del benestar i els residents?

El problema està en la sobre especialització d'un territori en una determinada activitat. El turisme per ell mateix no hauria de ser negatiu, ni tan sols l'urbà. El que és un desastre és l'impacte que genera la sobre especialització. I, per tant, en aquelles ciutats i territoris més turistificats el que tocava és decreixer turísticament i diversificar la seva economia. I per finançar els costos d'aquesta transició s'han d'imposar noves taxes al turisme, que prou ha viscut durant dècades dels recursos públics i comuns.

En aquests moments, per altra banda, es planteja com a alternativa a la massificació allò que eufemísticament anomenen "turisme de qualitat" i assistim a una enorme competència entre ciutats per atraure aquest turisme d'alt poder adquisitiu. L'elitització del turisme no és la solució, perquè incrementa la dependència cap a una activitat sobre la qual hi ha massa factors de risc que no controlem (pandèmies, emergència climàtica, encariment de combustibles fòssils, escassetat de minerals estranys, conflictes geopolítics) i suposa incrementar els recursos públics que hem de posar a la seva disposició, a més d'aguditzar molts dels processos de desposseïció que ja havíem patit. La pèrdua de la ciutat com a espai compartit és creixent. I mesures de fer pagar per entrar a certs espais públics, com s'ha proposat a Barcelona, o a la mateixa ciutat, com és el cas de Venècia, no fa sinó aguditzar el desplaçament de la població local.

Coneixeu exemples d'altres destinacions turístiques urbanes que hagin trobat aquest equilibri? I, per contra, quins són els models, a NO seguir?

No, no crec que tinguem exemples rellevants de ciutats que hagin fet les coses de manera molt diferent. Hi ha mesures específiques de política turística que són útils i ens poden servir de referència. Com el cas d'Amsterdam de deixar d'invertir recursos públics per a la promoció turística o la prohibició del lloguer turístic d'habitatges als districtes centrals de la ciutat. O el cas de Barcelona, amb l'intent de zonificació del creixement de les llicències d'allotjament turístic segons la seva situació a través del PEUAT, que sobretot va aturar el ritme de creixement previ, l'esforç per controlar les plataformes d'intermediació d'habitatge turístic, com Airbnb, i limitar la seva oferta de pisos il·legals. O a Barcelona també s'ha posat en marxa un equipament que ha estat molt poc difós públicament i que seria útil traslladar a altres ciutats: la creació de Punts de Defensa de Drets Laborals per part de l'Ajuntament amb la col·laboració dels sindicats. Es tracta d'un equipament ubicat a 3 barris, des dels quals es dona cobertura a tota la ciutat, amb una sèrie d'advocades laboralistes que assessoren gratuïtament, de forma presencial o telefònica, a tothom que ho demani. I fins i tot ajuden a fer les denúncies davant la Inspecció del Treball. En ciutats tant turístiques com Palma, mesures d'aquest tipus, de vigilància i millora de les condicions laborals són essencials com a mecanisme de control de les expectatives de guany de les empreses turístiques. I, per tant, podrien contribuir també al decreixement. El problema amb moltes d'aquestes mesures és que són massa parcials i requeririen una intervenció molt més decidida.

Tu parles molt sobre la importància de potenciar el "turisme de proximitat", per poder conjugar el dret a conèixer i gaudir d'altres indrets sense incrementar en excés la nostra petjada ecològica i potenciant les economies locals des de lògiques de sostenibilitat ambiental i social. Com s'aplica aquesta idea a un context insular com el nostre?

El turisme de proximitat no és una proposta normativa, en termes de dir allò que s'ha de fer. L'entendem sobretot com a un escenari del que està passant i que, en temps d'incertesa, es pot expandir, per la mateixa dificultat de molta gent de continuar fent vacances com les feia abans. Té clars avantatges en termes de reducció de la petjada ecològica. I sobretot ens situa davant la necessitat de pensar en quines són les necessitats en termes d'oci a l'aire lliure d'àmplies capes socials. Cosa que no s'ha fet. En realitat, a Espanya no hem tingut polítiques turístiques en un sentit integral, el que hem tingut són polítiques al servei dels grans capitals turístics i immobiliaris.

Tampoc es pot pretendre que el turisme de proximitat pugui substituir els volums de despesa del turisme internacional. Funciona amb altres lògiques, i algunes d'elles també de manera desmercantilitzades. Per tant, s'ha de preveure el decreixement de certa oferta turística i un possible creixement d'altres estructures, com el turisme social o les infraestructures d'accés a la natura en condicions que permetin la seva conservació. I això implica creixement en educació ambiental o transport públic. En el que s'ha de pensar fonamentalment és en què necessita en aquests termes la majoria de la població local, més que en intentar repetir els indicadors d'un turisme que genera enormes impactes i que ha esdevingut absolutament insostenible.

Fotos: Iván Peñalva / Fundéu..

"L'oferta reglada ha de coexistir dins de paràmetres de qualitat i assegurant l'accés a l'habitatge per als ciutadans"

Javier Vich

President del l'Associació Hotelera de Palma

Quants hotels hi ha a Palma? Quants d'aquests estan al centre?

L'Associació Hotelera de Palma i Cala Major representa a 72 establiments hotelers, dels quals prop del 30% de les places se situen en el centre de la ciutat (d'Avingudes cap a dins).

La majoria d'establiments del centre destaquen per la posada en valor d'edificis històrics en espais d'especial interès de la ciutat mitjançant una oferta d'allotjament, servei i experiència especialitzada, amb estils diversos però tots amb un encant especial que fan sentir al visitant en un espai harmònic, tranquil, i atractius, entremesclant cultura, art, gastronomia,... Es tracta d'establiments que s'han elaborat amb una cura i una estètica especial, conservant espais i elements patrimonials originals i únics, sent així establiment samb un nombre d'habitacions molt reduït.

Quin és el perfil de visitants que trien allotjar-se a la ciutat?

Palma, com a destinació turística ha evolucionat aquests últims anys cap a un model més eficient, en el qual la qualitat i la competitivitat són els seus senyals d'identitat i els elements diferenciadors davant altres destins alternatius.

S'ha millorat de manera sostenible l'arribada de turistes d'alt valor adquisitiu, definit com un luxe conscient. Es tracta d'un turisme que ajuda a la desestacionalització, que ve motivat per la cultura, la gastronomia, buscant experiències excepcionals... en fi, el que podríem definir com un turista més cosmopolita.

Per tot això hem de continuar amb la línia de millora, amb un nou repte de futur, inclinant-nos per la qualitat i la satisfacció del destí. Per això, continuem apostant per un turista responsable, compromès amb la sostenibilitat, que valora l'autèntic i que té un respecte per la cultura local.

Què aporta aquest tipus de turisme a la ciutat, en termes econòmics i socials?

Gràcies a la inversió privada i a la implicació del sector públic en el nostre municipi, Palma en aquests moments pot considerar-se una destinació turística

consolidada i amb reptes de sostenibilitat per a continuar sent líders en la matèria. Fa uns anys Palma ciutat només era atractiu els dies d'estiu, quan feia mal temps. Aquest model ha canviat, s'estan gestionant bé els atractius de la ciutat i s'està oferint una oferta de qualitat, de manera que en ser la capital i no dedicar-se només a l'oferta de sol i platja, Palma manté pràcticament tota la seva planta hotelera oberta tot l'any, generant regeneració, ocupació de qualitat estable i valor afegit a la ciutat. És per això que apostem per la consolidació de l'oferta amb seguretat jurídica.

Els hotels de Palma, hem apostat des de fa anys per la qualitat, no pel volum, i treballant amb les tres potes de la sostenibilitat: la economia, la social i la mediambiental. Gràcies a això, crec que estem en el camí de convertir-nos en líders en matèria de circularitat.

En termes de dades, la planta hotelera de Palma genera un VAB directe de 996,8 milions d'euros/any i dona ocupació a 14.146 treballadors. Més enllà de la contribució directa sobre la generació de renda i ocupació, es calcula que la branca hotelera de Palma exerceix un impacte indirecte sobre la resta de

branques del municipi per valor de 372 milions en termes de VAB i 8.487 treballadors.

Recentment s'han obert alguns hotels a barris no tant centrals, com Pere Garau o es Fortí. Està canviant de dinàmica el sector hotelier de Palma? A què respon aquesta estratègia d'obrir nous hotels a nous barris?

Els pròxims projectes que hi ha a Palma amplien el radi de l'oferta hotelera i contribuiran a la dinamització de tot el seu entorn, tal com ha anat succeint en les zones de barri antic amb els HB (Hotels Boutique), amb l'arribada de visitants de qualitat, la creació d'ocupació i de nous negocis complementaris (comerç, restauració...), tenint un impacte econòmic en tots els sectors productius.

No considerem que hagi canviat cap dinàmica del sector hotelier de Palma, ni que existeixi cap estratègia a obrir hotels en nous barris, sinó que l'interès inversor ha coincidit amb oportunitats de reconversió en aquests espais i que promouen la dinamització d'aquests entorns, a més d'impulsar a l'administració perquè es destinin majors esforços en matèria de seguretat, neteja, infraestructures...d'ús públic.

Hem de tenir present que Palma, davant l'actual conjuntura i amb la finalitat d'apostar per un model turístic sostenible en el municipi, des de 2018, està sota el paraigua d'una moratòria d'allotjament turístic, per la qual cosa no considerem que es projecti cap dinàmica de noves obertures a la ciutat, a part de algun projecte puntual que ja disposés de llicència anteriorment.

Quins són els impactes dels hotels a Palma (especialment al centre, on hi ha major concentració - a banda de la Platja de Palma-) sobre els veïns i veïnes? El sector hotelier té alguna estratègia per minimitzar aquests impactes?

L'hotels de ciutat estan fermament compromesos avui dia amb la sostenibilitat com a únic camí per a avançar en l'equilibri entre el desenvolupament humà i la conservació mediambiental. Des del sector treballem per a ser una ciutat més sostenible cada dia, amb accions i iniciatives i projectes que busquen reduir la petjada ecològica. Unes accions que repercuteixen de manera directa en la millora de la ciutat, dels seus habitants i dels turistes que cada any ens visiten i als quals volem fer partícips.

El GrupoGes va realitzar fa alguns anys un estudi a Palma de la percepció que tenia el comerç del centre de Palma i els residents, de l'oferta hotelera que s'ha suscitat en els últims anys ("Boutique Hotels"). L'estudi reflectia que el 88.97% del petit comerç, i el 83.7% dels residents, consideraven que els BH impulsaven l'economia i el benestar dels ciutadans.

Què n'heu de dir, des del sector hotelier de Palma, de pràctiques turístiques en auge com el lloguer de vivenda turística i el turisme de creuers?

Des del sector hotelier de Palma advoquem per la responsabilitat de la sostenibilitat de l'activitat turística a la ciutat, de fet al que al nostre sector es refereix, en 2018 va néixer una moratòria d'allotjaments turístics i que actualment s'ha introduït en el nou Pla General d'Ordenació Urbana, fet que ha permès "assentar" l'oferta de la ciutat, i actualment s'aposti per la consolidació de l'oferta turística.

D'aquesta manera i sent conseqüents, continuem visualitzant una ciutat que aposta per la qualitat vs la quantitat, i on l'oferta reglada ha de coexistir dins de paràmetres de qualitat i assegurant l'accés a l'habitatge per als ciutadans.

La pandèmia ha marcat un abans i un després al sector turístic a tot el món. La crisi dels combustibles fòssils i l'emergència climàtica ja és inequívoca segons l'últim IPCC sens dubte està fent canviar i encara ho farà canviar més el panorama. Com teniu previst que el sector s'adapti a les noves realitats?

A Palma des de principi d'any hem fet un potent esforç i la taxa d'obertura d'establiments en 2022 va ser de gairebé el 100%. Són dades meritòries tenint en compte que ja en el 2021, amb totes les incerteses que pesaven i sense tenir el volum acostumat de reserva i, amb una temporada anòmla, molts dels nostres establiments es van veure abocats a tancar les seves portes quan mai ho havien fet, i encara així vam ser líders en la recuperació del turisme internacional en tot el país tot i que no van arribar ni la meitat de visitants que en 2019.

Hem comptat amb la confiança del consumidor que ha valorat i apostat, una vegada més en el destí, gràcies al bon fer de molts col·lectius i a un treball rigorós de col·laboració públic-privada durant la pandèmia a nivell d'illa.

Hem de sentir-nos orgullosos, però ser cauts i fugir de triomfalismes perquè la COVID encara persisteix, la guerra a Ucraïna està plagada d'incerteses i les derivades econòmiques del conflicte bèl·lic estan llastrant la recuperació econòmica amb una inflació i costos absolutament disparats que allunyen les perspectives de rendibilitat que havíem vist en uns altres temps.

És evident que la conjuntura té molta afectació sobre el sector empresarial i les conseqüències s'aniran observant al llarg de l'any. Les regles del joc han canviat i cal continuar estant vigilants i sent àgils en la presa de decisions per a aprofitar les millors oportunitats que ens ofereixi el mercat.

MEGACREUERS A PALMA:

David contra Goliat

Per **Maria Reyero**
Redaccio Ciutat

Foto: Diario de Mallorca.

A principis dels anys 2000 es va començar a impulsar el turisme de creuers al Port de Palma. Aquest model de turisme, basat en el transport de milers de passatgers que visiten la nostra ciutat durant unes hores, sumat a l'auge del lloguer vacacional, ha comportat el creixement del turisme urbà a Palma. Fins al moment, el turisme a Ciutat es concentrava a la Platja de Palma.

Des d'aleshores, i amb un parèntesi forçat per la pandèmia, han incrementat les escales d'aquests bucs, la seva capacitat de càrrega de passatgers i tripulació i el seu volum. També han incrementat els impactes nocius d'aquest model de turisme sobre una ciutat petita com Palma: la contaminació atmosfèrica, l'emissió de gasos perjudicials per a la salut, el soroll, l'impacte paisatgístic, la pèrdua del teixit comercial (els comerços tradicionals, sense poder afrontar el lloguer dels locals, són substituïts per franquícies i serveis turístics). A més, es veu afectat el dret a la ciutat dels residents i la qualitat de l'experiència dels visitants.

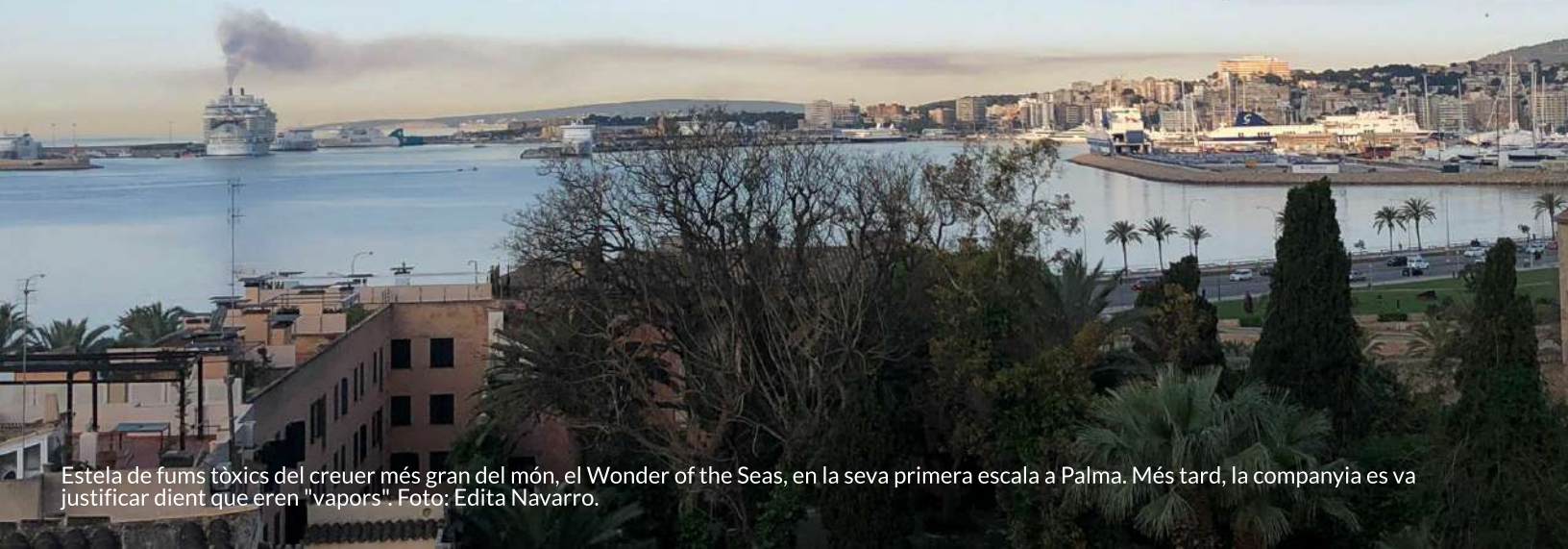
Realment són tan nocius, en termes socials, ambientals i per a la salut els megacreuers? Aquests impactes no són compensats pel retorn econòmic a la ciutat? Des de la revista Ciutat hem volgut oferir als lectors i lectores algunes dades.

Posant números als impactes dels creuers

Els megacreuers generen una activitat amb molt impacte mediambiental que contribueix a la crisi climàtica, a l'ecològica i a l'energètica. La regulació crea un estatus de laxitud que suposa un greuge comparatiu front d'altres activitats (també turístiques), de manera que el sector dels creuers duu a terme accions que serien impensables i completament il·legals si es tractés, per exemple, d'un hotel al Passeig Marítim de Palma (enfrent de la mateixa Estació Marítima).

Les emissions nocives dels creuers contenen micropartícules i diversos gasos com òxids de carboni, nitrogen i sofre (com CO₂, NO_x o SO_x). Els creuers que arriben a Palma emeten 9,4 vegades més SO_x que tots els cotxes de la ciutat, agreujat encara més pel fet que el fueloil que fan servir la majoria dels bucs és 3.500 vegades més brut que el dièsel per vehicles. Un creuer consumeix al port de Palma més aigua que Montuïri, Maria de la Salut i Costitx junts. Cada passatger genera 350 litres de residus al dia. Segons un estudi independent realitzat per Transport&Environment, Palma és la segona ciutat d'Europa (després de Barcelona), contaminada per creuers.

Pel que fa a impactes socials, el turisme dels megacreuers és una activitat contrària al dret a la ciutat que tenen els

Estela de fums tòxics del creuer més gran del món, el Wonder of the Seas, en la seva primera escala a Palma. Més tard, la companyia es va justificar dient que eren "vapors". Foto: Edita Navarro.

residents. Dret a viure en seguretat i tranquil·litat. Segons l'“Estudi sobre la capacitat de càrrega turística a Palma”, elaborat per la Fundació Iniciatives del Mediterrani, un dia mitjà d'estiu abans de la pandèmia visitaven el centre històric 8.000 creueristes, tot i que en dies amb major afluència arribaven a 16.000 creueristes, provocant enormes molèsties als residents, obligats a canviar la seva habitual forma de vida. En teoria, amb els límits establerts per l'acord entre navilieres i el Govern (no més de 3 creuers al dia -1 d'ells megacreuers-, sense superar els 8.500 turistes diaris en còmput setmanal), l'escena no s'hauria de repetir enguany. Però són 8.500 persones a uns pocs carrers del centre, concentrats durant unes hores, el que la ciutat pot suportar per garantir el “dret a la ciutat” dels residents? Més endavant veurem què n'opinen des de les entitats de la Societat civil.

Un altre impacte molt important sobre la dinàmica de la ciutat són els canvis al teixit comercial. L'adaptació del comerç als turistes d'unes hores, provoca un canvi en la tipologia dels comerços que deixen de ser de poca utilitat per als residents, provocant el desplaçament dels comerços tradicionals, que són els que necessiten els ciutadans per a la seva vida quotidiana. El 64% dels comerços del centre històric de Palma es dediquen al turisme d'alta temporada.

En aquest punt és rellevant avaluar, com va fer la Fundació Gadeso el 2019, quina és la percepció dels i les veïnes del centre, zona de Palma més impactada per aquest tipus de turisme. El 64% dels residents opinava que la intensitat turística afecta la seva vida quotidiana; el 66% trobava que ja havíem arribat o sobrepasat el límit de rebuda de visitants al centre històric.

I en termes econòmics... què ens deixen els creuers? Els megacreuers són una activitat contrària a una economia sòlida per a la nostra ciutat. La condició de no territorialitat dels creuers i el fet de fer servir banderes de conveniència els col·loca en una posició de superioritat econòmica, fiscal, laboral i comercial amb qualsevol altre tipus de turisme. Pel que fa a la despesa dels creueristes a la ciutat, principal argument de la patronal de creuers (CLIA) i de la plataforma “Sí a los cruceros”, sembla que les dades no demostren que aquesta justifiqui tots els impactes ambientals, sobre la salut pública i la vida social. Aquests megacreuers, són veritables ciutats flotants, proveïdes de tot tipus d'oferta (botigues, restaurants, cinemes, discos, pistes d'esports, piscines, teatres, etc.) motiu pel qual el turista que visita la ciutat té escàs interès per consumir alguna cosa fora del vaixell. El turisme d'hotel genera una cadena de valor que no es produeix en el cas dels megacreuer, que generen un mercat tancat intentant controlar la despesa dels passatgers tant al vaixell com a terra (per exemple, segons APB el 40% de les excursions es compren al vaixell).

Quin és el balanç llavors? Un estudi per Venècia de l'any 2014 (Quantifying cruising, Giuseppe Tattara) va monetitzar els danys ambientals que genera el turisme de creuers a la ciutat i a la llacuna: contaminació de l'aire mitjançant gasos que afecten la salut pública com NOx SOx o PM, contaminació de la mar, emissió de gasos d'efecte hivernacle, saturació, danys als monuments, etc. El balanç final entre els ingressos provinents del sector i el cost ambiental sempre era negatiu. Seria molt interessant fer el mateix estudi rigorós a Palma, però amb les dades exposades fins al moment sembla que el resultat seria bastant similar.

Plataforma contra els Megacreuers: la lluita incansable

Per tots aquests motius ara fa tres anys es va constituir la Plataforma contra els Megacreuers, que aglutina una trentena d'entitats veïnals, ecologistes i socials. Des de llavors, la Plataforma ha reivindicat incansablement la necessitat d'establir límits a aquest tipus de turisme, fixant en 1 creuer al dia i un màxim de 4000 visitants diaris allò que la ciutat és capaç de suportar.

La Plataforma es va presentar, juntament amb el seu manifest fundacional, un tòrrid dia de juny de 2019, al costat d'una Rambla atapeïda de turistes. "Se'ns va desbordar la sala per la roda de premsa", recorda Jaume Garau, llavors president de Palma XXI i una de les entitats impulsores de la Plataforma. L'interès mediàtic i social (i, per tant, la repercussió al panorama polític) sobre les reivindicacions de la Plataforma no ha decaïgut. A una illa on parlar de posar límits al turisme és un tema tabú, les declaracions de la Plataforma, des del primer moment, van generar un intens debat sobre on posar la línia vermella. És important destacar que, tot i venir d'entitats molt diverses i amb plantejament molt diferents, van arribar a un acord de mínims... o més aviat de màxims: no es tractava de fer una oposició frontal a qualsevol creuer - aquest tipus de turisme, a petita escala, fa dècades que està present a la nostra ciutat sense generar impactes negatius -. Es va acordar, basant-se en els estudis de capacitat de càrrega realitzats al centre de Palma i a l'exemple d'altres ciutats del món, establir en 1 creuer i 4000 passatgers diaris. "Per

nosaltres era i ha estat clau posar xifres als límits, perquè no quedés en un debat estèril sinó que s'avancés, en termes d'opinió pública, però també traduint-se en passes polítiques, en instaurar el relat de que aquesta ciutat no ho pot suportar tot i que s'han de prendre decisions estratègiques i pensant en el llarg plaç", explica Garau.

Així es recollia al Manifest contra els Megacreuers, que ha recollit prop de 13.000 signatures i l'adhesió a la causa de personalitats com na Maria del Mar Bonet, en Miquel Barceló o n'Agustí Villaronga. Aquestes signatures varen ser entregades a l'Autoritat Portuària. Aquell mateix estiu del 2019 es va exigir, des de la Plataforma, que s'establís una moratòria contra aquest tipus de turisme, que hauria d'estar vigent "fins a l'aprovació d'una nova regulació més restrictiva de l'activitat creuerista basada en un diagnòstic fidedigne i contrastat sobre els efectes de l'activitat dels creuers i megacreuers". També es demanava que es constituís una comissió tècnica qualificada i independent que definiria els límits de la capacitat de càrrega mediambiental, social i econòmica del turisme de creuers i megacreuers a Palma i especialment al seu centre històric, així com que es dugués a terme un estudi elaborat per entitats independents qualificades per avaluar els paràmetres contaminants conseqüència de l'activitat de creuers i megacreuers, i, en particular, l'emissió de gasos i partícules ultrafines mitjançant punts de mostreig instal·lats en xarxa, en ubicacions davant del port i a la resta de la ciutat. Tres anys després, cap d'aquestes propostes ha tingut resposta de les institucions.

Aquell primer estiu de lluita “prepandèmica” l’acabada de nèixer Plataforma va demostrar múscul organitzatiu organitzant la Jornada Internacional la Jornada internacional sobre turisme de megacreuers: “Limitar o morir d’èxit?”. A la jornada, que va tenir lloc al Centre Flassaders de Palma, hi participaren experts d’Itàlia, Alemanya, Bèlgica i Espanya amb l’objectiu d’aportar dades, generar propostes i reflexionar entorn del model del turisme de megacreuers i els seus impactes a nivell ambiental i social.

El març de 2020 va començar una “moratòria obligada”, a causa de la pandèmia. El juny de 2021 va arribar el primer creuer després de l’aturada, amb rebuda institucional inclosa (que algú va comparar amb “Benvingut, Mr. Marshall”), i a poc a poc es va anar recuperant el ritme. En aquest moment, la Plataforma va sumar una preocupació més a la seva extensa llista: “el turisme de creuers fa que un possible positiu per coronavirus sigui difícilment traçable i aïllable, de manera que suposa un perill potencial per a les ciutats on fan escala; així com una manca de seguretat per al mateix passatge i tripulació, que es pot trobar amb la conjuntura de veure’s obligat a romandre confinat al buc”, van manifestar. Durant els mesos següents, i amb la humanitat sencera encara amb moltíssimes restriccions de moviment i socials, els creuers varen anar intensificant la seva activitat, i, com es preveia, hi va haver nombrosos casos de brots al món. Sense anar més lluny, a inicis d’aquest mateix any, 54 persones contagiades en un megacreuer foren desembarcades a Palma. “Estam parlant de naus enormes, que transporten a milers de persones a diversos llocs, amb molts espais interiors, que van de port a port. Una bomba biològica de rellotgeria en plena pandèmia”, varen manifestar des de la Plataforma.

El juny del 2021 la Plataforma contra els Megacreuers es va sumar a altres Capitals espanyoles (Barcelona, València, A Coruña i Vigo) a la concentració unitària #StopCreuers. A Palma aquesta concentració va tenir lloc a un dels llocs més emblemàtics de la ciutat, així com aturada obligada dels milers de creueristes que la visiten cada dia: el mirador de la Seu. El portaveu de la Plataforma i expresident de Federació d’Associacions de Veïns de Palma, Joan Forteza, va manifestar que “les organitzacions veïnals, socials i ecologistes mantenen la seva exigència de limitar a un per dia, durant els 365 dies de l’any, l’arribada dels megacreuers al port de Palma, la qual cosa suposaria reduir a menys del 50% la reducció dels 2,6 milions de creueristes que van arribar al port de la ciutat l’any 2019”. “Creiem que aquesta limitació d’un megacreuer al dia en el port de Palma seria suportable per a la ciutat, incrementaria la qualitat dels creueristes i permetria a la ciutadania que es pogués suportar de forma més efectiva la incidència que té arribada dels creuers sobre la vida i els serveis”, va afegir, posant l’accent que “les organitzacions veïnals, socials i ecologistes no demanen l’eliminació d’aquesta activitat, sinó la seva regulació”.

Fent una mirada panoràmica a les xifres, sembla que el sector dels creuers es recuperi enguany. Si el 2019 van atracar a Palma 590 creuers, el 2020, primer any de la pandèmia, la xifra es va enfonsar fins a les 42 naus. L’any 2021, la represa de l’activitat va significar 175 escales. Enguany la xifra es triplica i assoleix 533 creuers al port de Ciutat, la qual cosa representa un 90% dels nivells del darrer any abans de la pandèmia. El 2019 arribaren a Palma 2.220.132 passatgers, segons les dades de l’Autoritat Portuària de les Balears.

Per l'“estiu de la recuperació turística”, la Plataforma contra els Megacreuers ha llençat la campanya “Fora d'escala: aquest turisme és insostenible”, que fa èmfasi en la desproporció d'aquest tipus de turisme sobre la ciutat. Amb el llançament de la campanya, anunciaven “a les portes de l'estiu, en un moment en que sembla que el camí escollit per les institucions encarregades de vetllar pel nostre benestar (l'Estat, a través de l'Autoritat Portuària, i el Govern de les Illes Balears) és continuar promovent un model de turisme insostenible, des de la Plataforma contra els Megacreuers volem mobilitzar la ciutadania més que mai”. La campanya contempla una sèrie d'accions, com instal·lació de taules informatives sobre els impactes dels creuers per ciutadania i visitants (així ho varen fer al Castell de Bellver, coincidint amb el Diumenge de l'Àngel, i a la plaça Major), la sortida amb el veler en actiu més antic d'Espanya, el Rafael Verdera, per rebre el nou creuer més gran del món, el Wonder of The Seas, i la instal·lació d'una xarxa ciutadana de sensors de qualitat de l'aire.

“Qualsevol lluita, moviment social, resistència, hi ha la necessitat de persistir: això ho té la Plataforma contra els Megacreuers”, reconeix Margalida Ramis, portaveu del GOB, entitat que forma part de la Plataforma, “té la capacitat d'insistir, no només per generar opinió pública crítica davant aquest model, sinó també capacitat de generar espais d'incidència i interlocució política”. El cert és que gran part de l'activitat de la Plataforma ha tingut lloc de portes endins, amb innumerables reunions amb les institucions i els partits polítics. Aquesta pressió constant i la reiteració continua de la necessitat de posar límits molt probablement estiguin al darrere (o sens dubte, hagin contribuït molt) a l'acord que es va anunciar el passat desembre i es va escenificar fa unes setmanes entre el Govern i les navilieres. Tot i que carregat d'una dosi important de màrqueting i posada en escena, que està per

veure es converteixi en canvis substancials, per primer cop a les nostres illes es posen numerus clausus al turisme, en aquest cas de creuers: fins a 2026 no es permetran més de 3 creuers -un d'ells megacreuer- i 8.500 passatgers al dia. El cert és que, des que s'anuncià l'acord hi ha hagut diversos incompliments al mateix. El Govern s'escuda en els anunciats “dies excepcionats”: es preveu que hi hagi, al menys 18 dies en que coincidiran 4 creuers al Port de Palma.

La Plataforma contra els Megacreuers està molt pendent i denuncia cada vegada que hi ha més de 3 creuers a port, a més de qüestionar que es posin límits mentre els creuers no aturen de créixer de dimensions i capacitat de transportar passatgers, demanant-se si no és això una nova estratègia del sistema per semblar que s'adapten a les demandes socials sense perdre beneficis. Per això, últimament han anat reclamant que no puguin entrar a Palma cap megacreuer, ja que aquests estan definitivament “fora d'escala”.

De qualsevol manera, es pot afirmar que la incidència de la societat civil dona els seus fruits. Des de Barcelona, la batlessa Ada Colau mira les Balears com a model per regular també el turisme de creuers a la seva ciutat, potser sense ser conscient que, darrere les passetes que fa el Govern i el sector dels creuers hi ha els esforços colossals de la societat civil. Perquè com diuen des de la Plataforma contra els Megacreuers: “podem semblar petits, però som molts i la nostra lluita és gran”. Acabarà la batalla com la lluita entre David i Goliat?

FORA D'ESCALA

AQUEST TURISME ÉS INSOSTENIBLE

#PlataformaContraElsMegacreuers

Construir una ciutat en contra dels residents

Per **Maribel Alcázar**

Presidenta de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Palma

La pandèmia va contribuir a fer evident la dependència econòmica absoluta del turisme i també fins a quin punt ens fa vulnerables. La tornada a la "normalitat" està posant en evidència com es transforma la ciutat, com l'activitat turística massificada està envaint les nostres vides en aspectes tan importants com l'habitatge i el dret al descans.

Enrere van quedar els dies ennuvolats o de pluja, quan els turistes deixaven la platja i aprofitaven per visitar la ciutat. Ara la ciutat és envaïda cada dia per una massa de turistes que dificulta fins i tot poder caminar pel carrer i el comerç del centre abandona la seva funció de proveir la ciutat per enfocar-se cap a aquest turisme de creuer, contaminant de l'aire, de l'aigua, dels preus i de la vida ciutadana. Anar al centre és cada dia més insuportable, el centre està en risc de deixar de ser part de la nostra ciutat.

La planta hotelera també s'expandeix. Quan s'estableix la moratòria vigent sobre l'obertura de nous hotels a Palma ja hi ha en tramitació més de quaranta llicències que quedaren fora de la moratòria i que encara s'estan executant, cosa que ens du a demanar-nos fins on s'estaria ampliant aquesta oferta hotelera si no s'hagués establert la moratòria.

Però també apareix el fenomen del lloguer de vacances, que converteix en un allotjament turístic tota la ciutat. Encara que la Federació d'Associacions de Veïns de Palma hagi aconseguit una Iniciativa Popular que ens situa com la primera ciutat d'Europa a prohibir el lloguer turístic a habitatges plurifamiliars, la realitat és que l'activitat continua estenent-se per tota la ciutat amb total impunitat, arribant a barris com Son Cladera, Son Oliva, Camp Redó, Son Gotleu, etc.

Les inspeccions brillen per la seva absència o per la seva escassetat i ofereixen pocs resultats reals. És igual l'evidència dels anuncis a les plataformes digitals i tota la càrrega de festes nocturnes i diürnes, de sorolls descontrolats, de queixes de residents, de treball sub-

mergit i esclau i dels seus efectes sobre l'increment del preu de l'habitatge, inaccessible per a qui viu d'un salari. Els empresaris es queixen de la manca de mà d'obra de temporada, però a qui pot interessar una feina per un salari que s'anirà gairebé íntegrament al lloguer d'un habitatge, en una comunitat on la inflació general es veu encara més incrementada pels efectes del turisme.

Alhora, zones del centre i barris, suposadament protegits, com Santa Catalina o el Jonquet es converteixen en restaurants i sales de festa nocturna a l'aire lliure, on el descans per als veïns és impossible de dia i de nit. La població habitual que pot tendeix a abandonar la zona, venent les seves cases a baix preu a empresaris que la destinaran a lloguer de vacances.

El servei de taxi es posa quasi íntegrament al servei del turisme. En temporada alta, ni a les parades ni per telèfon s'hi pot accedir, és més que probable que no n'hi hagi cap per cobrir el servei sol·licitat. Els serveis públics, inclosa la seguretat policial si cal, es destinen prioritàriament a cobrir les necessitats de les zones turístiques. Les urgències sanitàries també es col·lapsen i les primeres morts per la caiguda des de balcons o penya-segats semblen inaugurar la temporada turística de l'any en curs.

Per abastir de serveis una població que es multiplica per tres, l'Ajuntament no disposa de recursos fixos. La despesa que suposa aquest increment l'assumim bàsicament la població treballadora resident, un exemple són els vint milions d'euros que es destinaran a millores a la Platja de Palma, un espai ocupat majoritàriament per turistes i cada dia més aliè a la població de la ciutat. Per si tot això no fos prou, també es pretén ampliar l'aeroport i incrementar encara més el nombre de vols i de visitants.

És el moment de demanar-nos: quin és el límit, on ens du la dependència d'aquest model de turisme massiu i descontrolat, on van la major part dels beneficis que genera, què ens queda a la població treballadora, si és aquest el model de ciutat, de feina i de vida que volem?

Los hoteles se meten en los barrios de Palma

Los hoteleros explican que «revalorizarán» la zona y aportarán «valor social y económico»

Una Portafes se meten en los barrios (EL DIARIO)

Dos retalls de notícies publicades recentment per Diario de Mallorca: el turisme s'endinsa als barris.

El alquiler turístico ilegal se extiende a todos los barrios de Palma al calor de un verano de récord

Numerosos anfitriones ofrecen pisos y habitaciones a turistas en barrios como La Soledad, Camp Redó o Son Gorreu por menos de 30 euros la noche - Las buenas perspectivas para la temporada alta animan a los propietarios a saltarse la normativa

El alquiler turístico ilegal se extiende a todos los barrios de Palma al calor de un verano de récord (EL DIARIO)

També és moment per demanar-nos quan i qui va decidir la destrucció dels altres sectors productius que hi havia a l'Illa i convertir-nos, exclusivament, en un territori destinat a les vacances, més o menys tranquil·les o més o menys desenfrenades, de la població d'altres zones d'Europa.

Per a ningú és desconeguda la inversió estrangera i de grans fons en aquest negoci, una inversió que pot marxar tan ràpidament com ha arribat, sense cap vincle ni respecte per aquesta terra ni pels qui l'habitem i treballem. Els empresaris locals, alguns directament lligats a aquest sector del capital financer globalitzat, tampoc no tenen cap inconvenient a emportar-se els beneficis al Carib, al Nord d'Àfrica o a qualsevol altre indret. Ells sí que tenen clar que cal diversificar la producció per no dependre d'un únic lloc. Per la seva banda, els petits propietaris locals, molts dedicats a l'oferta complementària i comercial, només veuen que cal portar com més turistes millor per assegurar la caixa immediata, però sense més visió de futur, sense més perspectiva que el que és immediat.

Les institucions que ens governen es senten obligades a mantenir la servitud al model turístic dominant. Enfront es situa la pressió d'una població treballadora que en pateix les conseqüències i no atura de queixar-se i exigir solucions que són impossibles mentre continuï vigent aquest model, únic, extensiu i massiu, mentre les institucions estiguin al seu servei i mentre continuem assumint que no hi ha cap altra opció, que no som capaços de produir res més que oci, de qualsevol mena, en qualsevol espai, a qualsevol preu.

La pandèmia ens ha donat una gran lliçó sobre la precarietat en què estem instal·lats davant de qualsevol circumstància adversa i també que hi ha una altra manera de viure si es tingués de què, si hi hagués algun altre sector productiu en el qual treballar. Per això, la tornada a aquest model d'activitat turística està sent més incòmoda i insofrible, a més d'estar fora mida, i les nostres vides s'enfronten a aquesta mena d'avidesa insaciable d'atreure turistes, de manera descontrolada, on tot s'hi val, penetrant fins i tot les nostres llars i el nostre descans.

És cert que som unes de les comunitats que més contribueix a les arques de l'estat, però no serveix de res rescatar part d'aquesta contribució si no es canvia el model productiu, si aquests recursos van a parar a aquest pou sense fons que s'engolirà el que li donem i ens mantindrà com una societat dependent, que ha de sacrificar el seu territori, els seus recursos i la seva cultura, descapitalitzada i sense perspectiva de futur ni model propi de vida, que només n'és propietària del que hem anomenat "oferta complementària", és a dir, de res que sigui decisiu.

No podem continuar perduts al bosc de les conseqüències, cada un en allò que més l'afecta. Cal apuntar directament al model i als qui l'imposen i el protegeixen. És moment per pensar què volem, quines opcions productives alternatives tenim i fins a on estem disposats a lluitar.

Establir límits per enfortir l'activitat turística

Per **Juanjo Suárez**
Redacció Ciutat

Aquest mes de maig s'ha confirmat que Venècia instaurarà un sistema de reserves per a poder accedir a la ciutat. A partir d'ara, els visitants hauran d'haver reservat una estada a un allotjament turístic venecià (a un legal, s'entén) o bé registrar-se online en cas de no pernoctar. Amb aquesta mesura, les autoritats locals pretenen limitar l'entrada a 40- 50.000 turistes, enfront dels pics de més de 100.000 persones que s'han arribat a comptabilitzar la darrera Setmana Santa. Fa uns anys la instal·lació de torns a l'entrada de Venècia ja va generar certa controvèrsia. Ara, la cita prèvia arriba ja no per accedir a un museu o veure un espectacle, sinó per passejar per la ciutat. És una solució o és el fracàs definitiu d'un model?

En espais com Venècia (ubicada a la llacuna) o a una illa com Mallorca, s'evidencia com el territori té uns límits molt definits i uns recursos molt concrets. És aquí on entra el concepte de "capacitat de càrrega turística". Tal com la defineix l'Organització Mundial del Turisme, es tracta del "nombre màxim de persones que poden visitar una destinació turística alhora, sense causar la destrucció física, econòmica i sociocultural de l'entorn, així com la disminució inacceptable de la qualitat en la satisfacció dels visitants".

A Palma diverses entitats ciutadanes ja fa anys que alerten de la problemàtica de la massificació i de les seves repercussions socials i econòmiques. De fet, en les darreres dècades s'ha experimentat com un major nombre de turistes no es tradueix en major riquesa per a la ciutadania, mentre que, en canvi, sí que han anat en augment els efectes negatius derivats de la massificació. Per exemple, l'"Estudi sobre capacitat de càrrega al centre històric" en el qual va col·laborar Palma XXI l'estiu de 2018, estimava una mitjana diària de 38.000 turistes, mentre que la població empadronada era de només 25.000 persones. Aquest desequilibri comporta, entre d'altres, una alteració del teixit comercial. Tal com apuntava l'estudi, el 65% de les activitats del centre històric es dediquen al comerç turístic especialitzat en temporada alta, de manera que hi ha una

manca de comerços de proximitat i, per tant, una alteració en la vida de barri.

L'estiu de 2020, en plena pandèmia i encara limitats per les restriccions de la desescalada, es va repetir l'estudi al centre històric, en aquest cas analitzant l'activitat econòmica i social a l'eix plaça d'Espanya - carrer de Sant Miquel - plaça Major - plaça de Cort - La Seu. El 51% dels comerços d'aquest eix romanien tancats, i fins i tot comerços que poden semblar tenir un client local, com farmàcies o merceries, acusaven una davallada de vendes en comptar entre els seus clients majoritaris, efectivament, a turistes. La ciutat històrica era un decorat fràgil amb les barreres baixades, i encara avui ho és a alguns punts.

El turisme massiu i les estades d'un dia o poques hores reconfiguren la ciutat adaptant-la a les necessitats de consum d'aquest tipus de turisme. Franquícies i negocis clonats que homogeneïtzen les ciutats europees, alhora empitjorant la qualitat de vida dels residents i degradant l'experiència dels visitants. La reapropiació urbana per part dels residents ha de tenir la capacitat d'enfortir el teixit comercial i alhora retornar el caràcter propi a Palma, fent del centre històric de nou un barri on viure i conviure.

L'ajuntament de Palma va posar en marxa l'any 2019 l'app "Welcome Palma", que ofereix informació en temps real del nivell de saturació dels carrers del centre. Una iniciativa amb la intenció d'ordenar els fluxos de turistes que difícilment podrà incidir en el desig de visitar determinats indrets en aquells que disposin només d'unes poques hores a la ciutat. En aquest sentit, l'ordenació hauria d'anar més aviat en la línia de la reivindicació ciutadana i la proposta de la Plataforma contra els megacreuers, en el sentit de definir limitacions en funció d'estudis ambientals, socials i econòmics que l'avalin. Per tal d'evitar els sistemes de "cita prèvia" i les restriccions in situ, l'estratègia hauria d'anar més encaminada a la gestió dels accessos, és a dir, del port i l'aeroport. I per això serà necessari establir la capacitat de càrrega turística de Palma i de l'illa.

Assetjats

Per **Jaume Garau**
Palma XXI

Foto: El Mundo.

Els que vivim en el centre històric de Palma, tenim la sensació d'estar assetjats continuament per una quantitat diversa de persones, automòbils i comerços plens de gent durant tot el dia i part de la nit. Als matins si anam a treballar o a passejar d'hora, el primer que ens trobam és un trànsit de camions i camionetes que circulen per tots els carrerons fins a arribar a les places principals on descarreguen els productes dels bars, restaurants i comerços que en ella es concentren. Una de les principals concentracions es dona en la Plaça del Rei Joan Carles I, però igual podria ser les Drassanes, la plaça de Santa Eulàlia o la Plaça Major.

Molt poques hores després, les principals artèries en les quals encara poden passar els cotxes privats i els taxis i autobusos s'omplen de trànsit, a més de grups de turistes procedents dels creuers o els autobusos i cotxes de lloguer. Els turistes es desplacen durant hores per tots els carrers comercials del centre, és a dir, per gairebé totes les vies principals. De tal manera que si volem anar d'un lloc a un altre, els residents triem circular per carrers estrets i desconeixuts on gaudim de l'ombra i del silenci. De punt en quan ens creuem amb algun conegut que com nosaltres circula capcot, com un fantasma, buscant algun carreró per on transitar. El comportament social ha canviat per complet. Fa alguns anys els palmesans solíem trobar-nos en alguns bars, places o carrers del centre i xerràvem una estona. Si passava algun turista despistat l'ajudàvem a trobar el seu destí. Ara els turistes troben només turistes i mai s'atreveixen a preguntar res a cap local.

Els bars, restaurants i comerços als quals solíem anar diàriament han desaparegut gairebé tots i els pocs que queden s'han turistitzat, de manera que si vols anar a prendre un cafè has de fer-lo com a turista. Hi ha algunes excepcions, que no comptaré aquí, encara que potser seria interessant fer una recerca dels bars o restaurants per a "locals" que encara queden en el centre.

Aquesta vida diürna s'acaba extingint a poc a poc entrada la tarda i el centre es desertitza fins a la nit. És l'hora de la vida nocturna que atreu a tota mena de persones, estrangeres i locals, a bars i restaurants amb terrasses, on un sopar acaba amb copes i festa al carrer. Hi ha diversos llocs com la Plaça Drassanes, La Llotja, i alguns llocs de Canamunt, a més de Santa Catalina i El Terreny, en què els veïns estan en peu de guerra permanent contra alguns establiments i contra l'ajuntament, que no acaba de decidir si defensa el dret al descans i la vida privada dels veïns i veïnes o el dret a treballar d'empresaris i treballadors, a costa de la salut dels residents.

Si no pots anar-te a viure a un altre lloc i els caps de setmana has de quedar-te en el teu estimat centre històric, estaràs molt animat perquè sempre hi ha una activitat o una altra. La Fira de la Cervesa, la marató nocturna, els mercats ambulants "cutres" amb l'excusa que són medievals o nàutics, les exposicions de grans fotografies il·lustrant l'espectacle del planeta, on se serveixen mojitos tot el dia. Magaluf ha triomfat a Palma. Els tornejos, desfilades i competicions de tota mena, fan que moltes vegades no puguem entrar a ca teva si vens de fora perquè la circulació està bloquejada per tal o qual activitat.

Així és com ha acabat la nostra ciutat històrica, una de les més belles i grans d'Europa. Un espai en què l'administració i l'Església posseeixen molts edificis que, o bé són turístics, o bé viuen d'esquena al que passa a la ciutat. Un espai en què la ciutadania i l'administració ha invertit milers de milions d'euros per a acabar convertint un lloc cada vegada més "cutre", per a fer negoci turístic o especulació immobiliària. Segurament hi ha més immobiliàries que farmàcies, aquests negocis que han proliferat perquè persones o grups comprin a un preu, per al cap d'uns anys vendre per un altre molt més elevat. Mentrestant, a poc a poc, la vida en el centre històric s'assembla cada vegada més als parcs temàtics on es va per a una visita ràpida i no tornar més.

Els veïns del centre estem farts de denunciar a locals perquè no tenen la llicència adequada a l'activitat que realment realitzen. O tenen un lloc minúscul interior i una gran terrassa que excedeix els metres concedits. Farts de denunciar que totes les places importants del centre, inclosa la Plaça de Cort, tenen un excés de bars i restaurants, als quals es concentra massa gent i fan massa soroll fins a altes hores de la nit. Farts de denunciar el joc especulatiu que hi ha amb el traspàs de locals sense tenir en compte les sancions acumulades. Farts de denunciar els sorolls de camions que distribueixen productes per tot el centre a tota hora, amb una intensitat creixent perquè han proliferat els locals i les terrasses, a peu de terra o en els terrats dels hotels. Farts de denunciar la quantitat d'escombraries que generen molts d'aquests locals i els clients que fan copes i "juerga" al carrer sense cap cura pel descans dels veïns.

Però sobretot estem farts de veure com la policia no ens fa cas quan els necessitem. Quan els diferents responsables públics que s'ocupen de les àrees de policia, sanitat, llicències d'activitats, urbanisme, hisenda i especialment la batlia que ha de coordinar-los, no fan cap esforç rellevant per defensar els drets dels ciutadans i ciutadanes del centre històric. Defensen més la vida empresarial d'oci i de turisme amb la justificació que creen llocs de treball, encara que siguin precaris i de baixa qualitat, que el dret al descans i protegir el propi habitatge. Aquesta és la realitat del nostre centre, que provoca un èxode lent però definitiu.

NOTÍCIES DE CIUTAT

Los cruceristas llenan las calles de Palma

Diario de Mallorca, 03/05/2022.- Miles de turistas colapsaron la ciudad tras el desembarco masivo de pasajeros que viajaban en los cinco cruceros que llegaron ayer a la ciudad

Sube la oferta de pisos turísticos, que están prohibidos en Palma

Última Hora, 27/04/2022.- Con precios que llegan a 350 euros la noche, la alta rentabilidad de esta opción comercial ahonda la escasez de la oferta de alquiler

El ruido se mueve en Palma

Última Hora, 04/05/2022.- De La Lonja al Paseo Marítimo pasando por Gomila y es Jonquet, la contaminación acústica es el quebradero de cabeza de muchos vecinos de Ciutat

Cort utilizará los 47,8 millones del superávit de 2021 para "mejorar el día a día de la ciudad"

Diario de Mallorca, 04/05/2022.- Un total de 21 millones se incorporarán al presupuesto de este año para reforzar la limpieza, el transporte público, distintas obras de Infraestructuras y reforzar los servicios de policía y bomberos

Un projecte de cooperació liderat per Cort permetrà enllaçar Nou Llevant amb la Soledat

IB3 Notícies, 10/05/2022.- Preveu perllongar el carrer de Caracas i construir-hi equipaments i 200 habitatges protegits

Els veïnats de la Soledat i el Nou Llevant, indignats amb el projecte que vol unir les dues barriades

IB3 Notícies, 10/05/2022.- Diuen que els volen expropiar les cases a canvi d'una indemnització insuficient

Preocupación entre los vecinos de La Soledat: «¿A dónde vamos a ir?»

Última Hora, 17/05/2022.- Incertidumbre por el derribo de 30 casas para construir 200 VPO y unir el barrio con Nou Llevant

Truyol se compromete a «buscar solución habitacional» para los vecinos afectados por la reconversión de La Soledad

Última Hora, 17/05/2022.- La regidora ha dicho «entender la preocupación» de los residentes

Una mirada feminista para transformar los barrios de Palma

Diario de Mallorca, 07/05/2022.- La arquitecta Maria Gómez recorrió este viernes la zona de s'Escorxador con propuestas y reflexiones para conseguir un urbanismo más inclusivo en la primera ruta de 2022 del ciclo Jane's Walk

Hila: «Los vecinos de Santa Catalina denuncian hasta que la gente pasea por la calle, y no es delito»

Diario de Mallorca, 13/05/2022.- Los residentes dirigen sus quejas sobre ocho locales y diez calles conflictivas ante la Policía Local

Anuncian la construcción de 200 viviendas de protección oficial en Palma

Diario de Mallorca, 10/05/2022.- Urbanismo de Cort impulsa la cooperación entre propietarios privados, el IBAVI y el consistorio que desarrollará la urbanización entre las calles Barranquilla y Caracas de la Soledad-Nou Llevant

futur de Palma

ENTITATS TREBALLANT
PEL MODEL DE CIUTAT

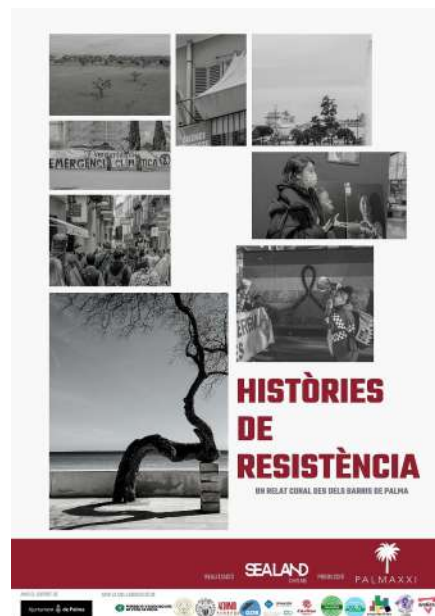

La Plataforma contra els Megacreuers llença la campanya "Fora d'Escala"

La campanya contempla una sèrie d'accions, com instal·lació de taules informatives sobre els impactes dels creuers per ciutadania i visitants (així ho varen fer al Castell de Bellver, coincidint amb el Diumenge de l'Àngel, i a la plaça Major), la sortida amb el veler en actiu més antic d'Espanya, el Rafael Verdera, per rebre el nou creuer més gran del món, el Wonder of The Seas, i la instal·lació d'una xarxa ciutadana de sensors de qualitat de l'aire.

Palma XXI estrena el documental "Històries de resistència. Un relat coral des dels barris de Palma"

El 26 de maig a Cine Ciutat Palma XXI va estrenar el documental, dirigit per Carles Bover, amb el suport de l'Ajuntament de Palma i la col·laboració de nombroses entitats i residents a Ciutat. Una mirada sobre com viuen i lluiten a la ciutat les dones, les persones migrades, els col·lectius ecologistes i els veïns i veïnes que reivindiquen fer de Palma un lloc per viure i conviure.

L'associació Barri Cívic proposa al ple reduir un 50% les terrasses del carrer Fàbrica

Representants de la Associació Barri Cívic de Santa Catalina van acudir al ple municipal per a mostrar el seu descontentament pels problemes de l'oci nocturn i l'excés d'oferta de restauració. «No podem dormir a casa. Un dia darrere d'un altre. I això passa diàriament, amb l'abús conscient de l'oci nocturn i els propietaris dels locals. Estan destrossant el descans de les famílies», van assenyalar des de l'associació.

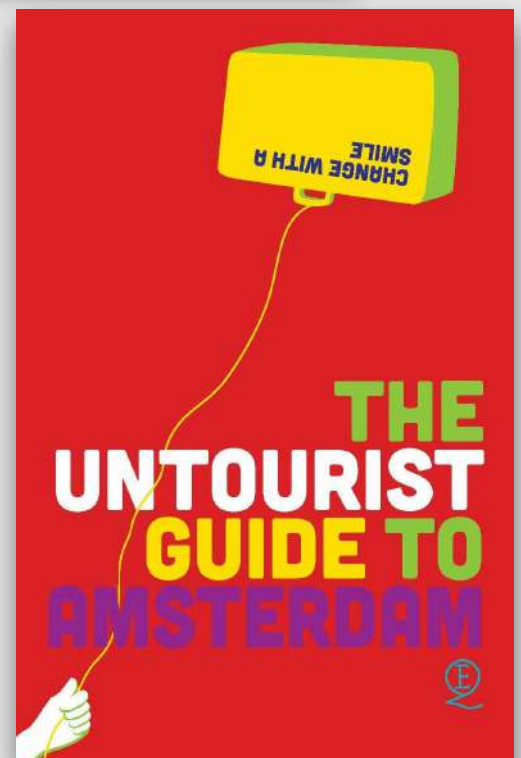
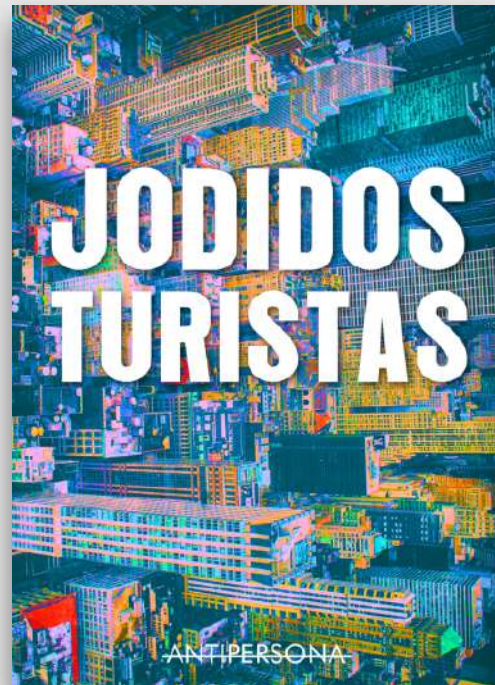
Un turista en el mirall

"Tots hem rigut de les seves cremades de pell, les seves caminades a quaranta graus i les seves sandàlies amb mitjons. Pot ser que fins i tot hàgim esbossat un somriure de satisfacció en veure'ls pagar una doblurada per un plat d'arròs amb un munt de colorant groc. I, no obstant això, tots volem ser turistes."

D'algun temps ençà, sembla que hom ha desenvolupat una certa tórria al terme "turista". Identificat com a sinònim de "consumidor", no ens volem veure reflectits en el perfil que es descriu al primer paràgraf, del llibre *Jodidos turistas* (Antipersona, 2017). Ens amagam en conceptes com "viatger", fugint d'alguna cosa que a ca nostra rebutjam o que és motiu de mofa. Però és molt senzill, digau-vos "turista". Simplement, hem de pensar quin turista volem ser.

"Menyspreem els turistes perquè la seva visita ens converteix en indígenes. I nosaltres no volem ser-ho". Sobre per què viatjam, com viatjam i què passa quan som nosaltres qui rebem visites gira el provocatiu *Jodidos turistas*. A través de quatre capítols coneixerem experiències des dels llocs més exòtics del Carib fins a l'"Espanya vaciada", passant per Barcelona o Balears. Ubicacions que es desvetllaran més similars del que sembla.

Amb la promesa d'abandonar la rutina i entregar-nos al plaer, feim turisme. Programam els nostres viatges amb les millors intencions i l'objectiu de contribuir a l'economia local, conèixer la cultura pròpia, cercar l'"autenticitat"... però, siguem sincers, sense vertaderament sortir del circuit capitalista. Que això és possible ens ho demostra *The untourist guide to Amsterdam* (Querido's Uitgeverij, 2019). En aquest llibret, Elena Simons i Eelko Hammer ens conviden a anar més enllà del Rijksmuseum i del Red Light District, a fer alguna cosa més que navegar pels canals o fumar a un *coffeeshop*. Pot la nostra presència fer una diferència? Entre les moltes propostes: fer el teu propi souvenir a partir dels fems que hagi recollit al centre de la ciutat, organitzar un pícnic al parc per convidar els locals, participar en un taller de cuina holandesa... o casar-te per un dia amb un amsterdams. Potser aquesta darrera és una activitat una mica extrema. En qualsevol cas, es tractaria de reorientar la nostra visita i deixar empremta. És a dir, passar de consumir a contribuir.

POSTALS DE PALMA

Per Climent Picornell

Postal de Palma amb taca de sang

Me top amb en Lluçà Farreres, sempre capficat amb els seus temes i abans de dir-me bon dia ja m'amolla: "No diguis que no recordes quan afluà als mitjans de comunicació estatals que Mallorca era pràcticament comprada per ciutadans alemanys, que ja la consideraven un altre estat, un altre land, i que no empraven l'espanyol com a llengua de comunicació, el que alguns indígenes parlàssim un patois estrany, era poc rellevant. Tot això remogut amb l'impacte de la globalització, la Mallorca real i la Nueva Mallorca substitutes de les mallorques, menorques, eivisses i formenteres d'un temps passat". "Jo ja no reconec Ciutat, Climent, ja no m'hi reconec, massa gent rara, massa gent d'aquesta que diu: 'esos mallorquines!' Com qui dir: que bé estaríem a Palma sense aquest putes mallorquins! De fora vendran que de casa et trauran. Idò això està a punt de passar..." I m'ho diu, justament, prop de l'església de sant Nicolau, damunt la taca de sang del l'amic suïcidat que es llançà des del tercer pis, la taca ja no hi és però jo la veig i la sent. L'espai viscut, una altra vegada protagonista de la meua ciutat.

Per això m'agrada anar a passejar per l'extraradi, tenc una penya amb la qual anam a dinar per les foranes de Palma, més enllà de l'Eixample, per tastar aquest nou espai o per fugir del centre. Avui tocava a S'Alfabeguera, a una rotonda de la macro urbanització aferrada a l'antiga barriada del Secar de la Real, amb l'antic monestir desdibuixat entre els xalets i la mola colossal de l'hospital de Son Espases. És en Joan Carles Alou qui parla: "Te'n recordes d'aquell viatge que férem pel nord d'Àfrica? A la frontera de Líbia, venint de Tunísia, els guardians ens feren esperar perquè tots havien de resar, tant els d'un costat com el de l'altre. La religió al nord d'Àfrica condiona la vida pública normal i quotidiana. També a Algèria, tot i ser un país militaritzat i socialista. Era l'època del Ramadà, idò a una ciutat d'un país socialista, durant el mes en què el profeta Mahoma diu que s'ha de deju-

nar en de dia, a una ciutat enorme com Alger, amb el segell dels francesos encara surant, no hi va haver cap restaurant que ens servís dinar: a dejunar s'ha dit! La revolta de la sè-mola i la mascarada democràtica, un parells d'anys més tard, llançà el país a massacres continuades, prolegomen de la islamització radical".

Canvi de tema. "Abans de la crisi del 2008 els promotors urbanístics, compraren finques de grans botifarres, casals aristocràtics a Palma, el Mallorqueta dels antics alfonsinos...", ho comenta en Jaume Mengual, "Recordem que, fos quin fos el cas, l'ecotaxa remogué els coralls del poder i del comandar i provocà que els hotelers sorgissin de la penombra social i es manifestassin com a col·lectiu dominant. Després del que havien fet per les illes Balears, deien ells, consideraven una afronta ser tractats com a cobradors d'imposts".

Retorn cap a la plaça de la Llotja, per la via de Cintura, saturada. Ha plogut aigua amb fang i en un parabrises d'un cotxe, trob la solució: «¿Tiene usted problemas económicos? ¿Se encuentra triste? ¿Vacío? ¿Sin ánimo o enfermo? ¿Tienes problemas con la droga? ¿Alcohol? ¿Desechado por la familia o por la sociedad? Le invitamos a tener un encuentro personal con Cristo, el Señor, con Él es posible salir de cualquiera de sus trágicos problemas. Campaña Evangélica contra la droga, la alcoholemia y la delincuencia". Guard el paperet dins l'agenda, vull estar ben informat. Me'n vaig a les escales de la Seu a escoltar en Mariano Miranda tocar la guitarra; toca amb pulcritud i finesa, tot esperant la caritat dels guiris. He donat miques de pa a les sargantanes que corren damunt la murada, fartes dels pic-nics dels turistes, rebutgen el pa eixut. Abans n'hi havia des del baluard de Sant Pere fins al del Príncep, probablement desembarcades des de temps immemorials dels vaixells que venien d'Eivissa. Mentre, escolt el Sitio de Zaragoza.

CIUTAT

REVISTA DE PALMA

PALMAXXI

www.palmaxxi.com
info@palmaxxi.com